

Nr 580.

Av herr **Pehrsson** i Göteborg, *i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 154, med förslag till lag om tillsättning av prästerliga tjänster.*

I Kungl. Maj:ts proposition nr 154 med förslag till lag om tillsättning av prästerliga tjänster har herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet uttalat sig dela den av ett flertal myndigheter omfattade meningen, att de territoriella församlingar, som äro i åtnjutande av särskild rätt eller förmån vid tillsättning av prästerlig tjänst, böra vid denna rätt bibehållas (§ 46), men att kungl. kungörelsen av 10 december 1920, som stadgar den ordning, i vilken tillsättning av prästerliga tjänster i dessa församlingar skall ske, är i behov av ändring i vissa hänseenden.

De nuvarande bestämmelserna om tillsättning av kyrkoherdetjänst i nämnda pastorat ha visat sig fungera ytterligt ojämnt och giva ett vidsträckt utrymme åt godtycket och slumpen samt öppna möjlighet till uppenbart kringgående av lagens egna intentioner genom undertryckande av högst betydande minoriteters möjlighet att få sina kandidater till tjänsten under omprövning. Som talande exempel därpå bifogas Göteborgs domkapitels underdåniga skrivelse den 30 november 1932.

Vid ett innevarande år hållet kyrkoherdeval i samma stad ha ej mindre än omkring 1,500 röstägande hos Kungl. Maj:t med liknande motivering petitionerat om upphävandet av kallelsestämmans beslut.

Den av nämnda domkapitel föreslagna ordningen synes oss på ett tillfredsställande sätt lösa frågan om tillsättning av kyrkoherde i de s. k. privilegierade pastoraten.

Med hänvisning till ovanstående och till Göteborgs domkapitels yttrande i ärendet tillåter jag mig hemställa,

att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla, att vid utfärdande av kungl. kungörelse angående särskild ordning vid tillsättande av vissa prästerliga tjänster följande synpunkter måtte komma till beaktande:

1) rätt till ansökan må stå öppen för hela rikets prästerskap;

2) förslag upprättas i vanlig ordning av domkapitlet enligt gällande grunder, varvid särskild hänsyn toges till tjänstens speciella behov av väl kvalificerade krafter;

3) församling äge att vid frågodagsförrättning till provkalla en eller flera extra provpredikanter, som fylla lagstadgade betingelser för kallelse till fjärde provpredikant och som vid kallelsen erhållit minst 100 röster;

4) uppnår någon av de tre på förslaget uppförda, där icke kallelse av provpredikant skett, vid valet absolut majoritet, utfärdas av domkapitlet fullmakt för denne. I annat fall utnämner Konungen inom förslaget den för ämbetet lämpligaste;

5) har en eller flera provpredikanter kallats utnämner Konungen en av de tre, som vid valet erhållit de flesta rösterna;

6) där Konungen utnämner, må biskop i domkapitel avgiva officiellt förord.

Stockholm den 19 mars 1934.

Per Pehrsson.

I motionen instämma:

C. J. Ekman.

Evert Frankenberg.

Edvard Lithander.

Bilaga.

Till Konungen.

I 46 § av lagen den 9 december 1910 angående tillsättning av prästerliga tjänster föreskrives, att där särskild rätt eller förmån i frågor om tillsättning av prästerlig tjänst vore församling försäkrad eller där i avseende på domkapitlets förfarande vid tillsättning av vissa kyrkoherde-, komministers- eller kapellpredikants-befattningar särskilda bestämmelser vore av Eders Kungl. Maj:t meddelade, skall gälla vad därom är eller bliver av Eders Kungl. Maj:t stadgat. Med stöd av denna bestämmelse samt övergångsbestämmelse till samma lag utfärdade Eders Kungl. Maj:t den 10 december 1920 nådig kungörelse angående särskild ordning vid tillsättning av vissa prästerliga tjänster.

Ingen av rikets städer är i den utsträckning som Göteborg beroende av den sålunda fastställda ordningen. Erfarenheter av såväl dess fördelar som dess brister borde därför här mera än annorstädes föreligga. Då domkapitlet av tidningspressen inhämtat, att Eders Kungl. Maj:t åt de sakkunniga, som fått i uppdrag att verkställa utredning om ändringar i lagen om prästerliga tjänsters tillsättning, givit anvisning att före årets slut inkomma med betänkande, har domkapitlet funnit sig föranlåtet att inför Eders Kungl. Maj:t påpeka de brister i den nuvarande ordningen, som under dess hittillsvarande tillämpning gjort sig särskilt kända. Dessa brister hänföra sig enligt domkapitlets mening framför allt till de för *kyrkoherdetillsättning* gällande bestämmelserna, medan ordningen vid återbesättande av komministertjänsterna i allt väsentligt synes vara tillfredsställande.

Särskilt knyta sig domkapitlets betänkligheter till det för kyrkoherdetillsättningarna stadgade kallelseförfarandet. Gent emot detta kan främst invändas, att det visat sig i praktiken fungera ytterligt ojämnt samt giva ett vidsträckt utrymme åt godtycket och slumpen.

Under den tid, ifrågavarande ordning gällt, har härstädes fyra kyrkoherdeval ägt rum. Huru förhållandena vid kallelsestämmorna härvid gestaltat sig, framgår åtminstone i någon mån av nedanstående översikt:

Församling	Antal föreslagna prästmän	Antal kallade prästmän	Antal förklarade icke kallade		Antal		Antal, som senare av Kungl. Maj:t förklarats kallade	Antal, som avböjt kallelse efter Kungl. Maj:ts utslag
			genom acklamation	genom votering	som emottagit kallelse	som avslagit kallelse		
Johannesberg	7	4	3	—	4	—	—	—
Domkyrkoförsamlingen	4	1	2	1	1	—	4	2
Kristine	13	10	2	1	7	3	—	—
Haga	13	3	6	4	1	2	10	7

Såsom denna tablå utvisar, har i ett fall endast en prästman kallats, medan övriga föreslagna utvoterats. I ett annat fall ha visserligen tre präster blivit kallade, men av dessa har endast en förklarat sig villig mottaga kallelse. Icke mindre än 19 föreslagna personer ha vid företagen omröstning stannat i minoritet. Den godtycklighet, som vid denna utvotering kommit till synes, har också medfört, att vederbörande prästmän genom skenet att ha drabbats av ett misstroendevotum försatts i en föga tilltalande situation, vilken ofta varit så mycket mer oförtjänt, som de själva i regel icke torde ha tillfrågats om sin önskan att mottaga kallelse. Bland de sålunda utvoterade ha befunnit sig synnerligen högt förtjänta prästmän, som vid en bättre fungerande tillsättningsprocedur borde haft goda förutsättningar att samla röster och komma ifråga till utnämning.

Det är framför allt den omständigheten, att vid kallelsestämma enkel majoritet är avgörande, som bragt kallelseförfarandet in i en återvändsgränd. Därigenom är möjlighet öppnad för en tillfällig majoritet vid kallelsestämma att genom utslutning av icke önskade kandidater redan från början dirigera tillsättningen i åstundad riktning. Tendenser till att i överensstämmelse härmed icke blott förhindra allsidig prövning från församlingens sida av möjliga kandidater utan även att begränsa den frihet, lagen velat tillerkänna Eders Kungl. Maj:t såsom komensation för församlingens utsträckta rättigheter, ha också tvenne gånger föranlett Eders Kungl. Maj:t att korrigera kallelsestämmans beslut genom att förklara samtliga de å kallelsestämma föreslagna berättigade att avlägga prov. Att märka är dock, att en majoritet vid kallelsestämma utan större svårighet kan sätta sin avsikt i verket, om den, sedan ett flertal kandidater föreslagits, inskränker sig till att utvotera blott en eller ett par och därvid eliminerar den eller dem, som i första hand anses äventyra den önskade kandidatens placering. Därest man nämligen är i stånd att efter företaget val presentera trenne namn på förslaget, är Eders Kungl. Maj:t enligt förordningens avfattning icke i tillfälle vidtaga någon sådan extra åtgärd, som samma förordning vid ofullständigt förslag förutsätter såsom möjlig. Det torde vara ostridigt, att en

ordning, som öppnar möjlighet för så mycket godtycke och så uppenbart kringgående av lagens egna intentioner, icke kan vara ägnad att befordra en sund utveckling av de kyrkliga förhållandena.

Vid övervägande av de möjligheter, som kunna tänkas för åstadkommande av en bättre ordning för kyrkoherdeval i Göteborg, anser sig domkapitlet böra bestämt förorda övergivande av kallelseförfarandet och en återgång till principen om ansökan, i enlighet med vad fallet är vid återbesättande av komministerbefattningarna härstädes. Framför allt med hänsyn till den starka befolkningscirkulation, som är förhanden i en stad av Göteborgs storlek, anser domkapitlet det vara av stort värde, att den prästerliga rekryteringen sker så allsidigt som möjligt. Därför bör rätt till ansökan stå öppen för hela rikets prästerskap. Sådan fri ansökningsrätt skulle givetvis i fortsättningen såsom hittills gälla även komministerbefattningarna. Sedan befattningen sökts, upprättas av domkapitlet förslag enligt de grunder, som gälla för tillsättning av prästerliga tjänster i övrigt, varvid naturligen särskild hänsyn bör tagas till tjänstens speciella behov av väl kvalificerade krafter. Har ingen extra provpredikant, på sätt nedan förutsättes såsom möjligt, blivit av församlingen kallad, skall prov och val äga rum i vanlig ordning. Uppnår någon av de tre på förslaget uppförda vid valet absolut majoritet, utfärdas av domkapitlet fullmakt för denne. I annat fall skall Eders Kungl. Maj:t inom förslaget utnämna den för ämbetet lämpligaste.

Såsom ett komplement till detta förfarande måste emellertid enligt domkapitlets mening möjlighet beredas församlingarna att genom kallelse utöka det uppgjorda förslaget. Sådan rätt föreligger enligt nu gällande ordning beträffande komministerstjänsterna. Domkapitlet sympatiserar med tanken att vid återbesättande av kyrkoherdebeställningarna en något utvidgad kallelserätt kunde medgivas församlingarna, i likhet med vad fallet var före nuvarande stadgars ikraftträdande. Sålunda skulle församling vid frågods förrättning kunna till prov kalla en eller flera extra provpredikanter, allenast med den begränsning att vederbörande uppnått den för kyrkoherdetjänst stadgade ålder. Kallelse skulle anses hava kommit till stånd, så snart därtill föreslagen prästman erhållit minst 100 röster. Sedan val hållits, skulle Eders Kungl. Maj:t utnämna en av de tre, som erhållit de flesta rösterna.

I anledning av vad sålunda anförts får domkapitlet i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t vid det förslag till ändrade bestämmelser angående prästval, som på Eders Kungl. Maj:ts föranstaltning är under utarbetande, ville i nåder taga de ovan framförda synpunkterna under övervägande.

I domkapitlets beslut hava deltagit, förutom undertecknad, biskop, domprosten Ljunggren, prosten Tiedje, kyrkoherden Béen, lektorerna Lönborg och Ohlon samt rektor Mellén.

Föredragande domprosten Ljunggren.

Underdånigst

Å domkapitlets vägnar:

C. E. D. BLOCK.

Fridolf Wildte.